

VEILIG & GEZOND WERKEN

Deel A: Beleid, preventie en registratie

Natuur- en Vogelwacht Rotta – 2023

Veilig en gezond werken

INHOUD DEEL A	Blz.
Intentieverklaring veilig en gezond werken	3
Beleid op hoofdpunten	4
Zorgplicht bij vrijwilligers	5
Arbokennis en deskundigheid	5
Taken preventiemedewerker	5
Zelf ongevallen registreren en onderzoeken	6
Melding ernstig ongeval verplicht	6
Vrijwilligersverzekering	6
Bijlage: Lijst gehanteerde bronnen	7

INHOUD DEEL B (aparte uitgave)

Lijst voorkomende werkzaamheden

Risico-inventarisatie

Evaluatie van de risico's

Plan van Aanpak

Bijlage: Overzicht persoonlijke beschermingsmiddelen

Intentieverklaring veilig en gezond werken

Voor Natuur- en Vogelwacht Rotta is het belangrijk om de veiligheid en gezondheid van onze vrijwilligers te waarborgen. Met deze verklaring brengt het bestuur vrijwilligers op de hoogte van de intenties, die het bestuur ten aanzien van veilig en gezond werken heeft.

Ons beleid is er op gericht persoonlijk letsel, schade aan de gezondheid, agressie, geweld en intimidatie tijdens de werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen. Dit gebeurt op basis van een (actuele) risico-inventarisatie en -evaluatie van de arborisico's, die kunnen ontstaan bij de werkzaamheden in ons werkgebied en in en om het Trefpunt.

De maatregelen om risico's te voorkomen of te beheersen zijn opgenomen in ons Plan van Aanpak. Dit plan wordt regelmatig aangepast aan nieuwe omstandigheden. Bestuur en vrijwilligers worden betrokken bij het inventariseren van risico's en het bespreken van mogelijke oplossingen, die in het Plan van Aanpak zijn vastgelegd. Het Plan van Aanpak, of wijzigingen daarop, worden geëffectueerd door goedkeuring door het bestuur. Daarmee is het bestuur eindverantwoordelijk voor het veiligheidsbeleid en het Plan van Aanpak.

Bijzondere aandacht besteden we aan:

- › Het veilig kunnen werken met machines en gereedschap, onder meer door aandacht te besteden aan arbo-aspecten bij aankoop, tijdig machines en gereedschap te laten keuren en te zorgen voor goed en regelmatig onderhoud.
- › Het verminderen van lichamelijke belasting, blootstelling aan schadelijk geluid en schadelijke stoffen, onder meer door de inzet van hulpmiddelen en goede persoonlijke beschermingsmiddelen.
- › Veilig werken in risicovolle situaties, zoals werken op hoogte, werken langs de weg, werken in weer en wind, werken (in een omgeving) met dieren, graafwerkzaamheden.
- › Het gebruik van de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen.
- › Het geven van voorlichting en het volgen van opleidingen die nodig zijn om veilig en gezond te kunnen (blijven) werken (ook herhalingscursussen als dit nodig is).

Als veranderende wetten en normen, veranderingen op het gebied van techniek of gezondheid daartoe aanleiding geven, zullen wij ons beleid op het gebied van veiligheid en gezondheid aanscherpen. Aanpassing zal tevens plaats vinden indien interne ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Instructie, overleg en toezicht op genoemde gebieden worden als prioriteiten gezien. Door terugkoppeling van de opgedane ervaringen streven wij naar voortdurende verbetering van ons beleid op dit terrein. De belangrijkste afspraken en regels worden vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement en zijn met de vrijwilligers besproken.

Veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We stimuleren eigen verantwoordelijkheid en het elkaar aanspreken op veiligheid. De preventiemedewerker en het bestuur staan open voor suggesties en klachten. Wanneer een vrijwilliger, ondanks meerdere gesprekken en schriftelijke waarschuwing, geen gevolg geeft aan onze veiligheidsmaatregelen, kan het bestuur besluiten deze vrijwilliger uit te sluiten van het betreffende vrijwilligerswerk.

Door het bestuur is Henk Starink aangewezen als preventiemedewerker. De preventiemedewerker is voor iedereen in de organisatie de persoon, die advies kan geven over arbeidsomstandigheden.

Bergschenhoek, 14 november 2023

Natuur- en Vogelwacht Rotta, D.P.W. Wienbelt (Voorzitter a.i.)

Beleid op hoofdpunten

Doel van het beleid

Doel van het beleid is om de vrijwilligers te beschermen tegen risico's op het werk. Vrijwilligers moeten veilig en gezond kunnen werken. Dat betekent:

- › ongevallen en letsel moeten voorkomen worden
- › er moet aandacht worden besteed aan zowel risico's die op korte termijn als op langere termijn tot gezondheidsschade kunnen leiden. Een voorbeeld van 'de lange termijn' is de lichamelijke belasting van vrijwilligers, die vaak pas na jaren tot lichamelijke klachten leidt.

Zorgplicht van de vereniging voor de vrijwilliger is het uitgangspunt.

Het bestuur is op grond van de Arbowet verplicht om te zorgen voor goede arbeidsomstandigheden voor de vrijwilligers. Dan gaat het om de zorg voor de 'harde' kant (zorgen voor veilige werkplekken en machines, gereedschappen, materialen en stoffen; voorkomen van gehoorschade of lichamelijke klachten e.d.), en voor de 'zachte' kant: veilig gedrag en toezicht hierop en voorkomen dat mensen psychische schade ondervinden door bijvoorbeeld werkdruk, discriminatie, pesten.

Voor wie geldt de Arbowet?

De Arbowetgeving geldt in alle situaties waar sprake is van een zogenaamde 'gezagsverhouding'. Of er voor het werk wordt betaald, is niet van belang. Vrijwilligerswerk bij onze vereniging valt hieronder.

De Arbowetgeving geldt bovendien voor alle werkplekken. Of vrijwilligers op vaste locaties werkzaam zijn of telkens op een andere plek: is er sprake van een gezagsverhouding, dan geldt de Arbowetgeving.

Preventie als startpunt

Preventie begint met weten wat de arborisico's zijn. De wet verplicht de vereniging om een risico-inventarisatie te maken en een plan van aanpak. Bij het aanpakken van risico's is de 'arbeidshygiënische strategie' leidend. De wet bevat het zogenaamde 'redelijkerwijs'-principe: er wordt veel van de vereniging verwacht, maar niet het 'onredelijke'.

Voldoende deskundigheid

De wet verplicht elke werkgever om zelf intern voldoende arbokennis in huis te hebben: men moet in de eigen organisatie een preventiemedewerker aanwijzen. Aanvullend kan expertise van buiten gehaald worden.

Betrekken van bestuur en vrijwilligers

Gezond en veilig werken kan alleen als je het samen doet: mét vrijwilligers en mét het bestuur. Ook dit is een centraal uitgangspunt in de Arbowet. Iedereen heeft een taak en verantwoordelijkheid bij het tot stand brengen van een veilige en gezonde werkomgeving.

Opleiding, voorlichting, instructie en toezicht zijn 'de olie in de motor'

Zonder voldoende opleiding, training, voorlichting en instructie kunnen vrijwilligers niet veilig werken. Het moet mensen ook alert houden op gevaarlijke of ongezonde situaties tijdens het werk, en voorkomen dat (verkeerde) gewoontes inslijten. Toezicht en het goede voorbeeld geven door de leiding hoort hier bij.

Bij noodsituaties (extra) letsel voorkomen en snelle hulp garanderen

Als er toch wat mis gaat, moet er snel ingegrepen worden. De wet verplicht daarom een goede BHV-organisatie, voldoende mensen met een BHV-/HGA-diploma, en coördinatoren die weten wie zij moeten inschakelen als zich iets voordoet.

Zorgplicht bij vrijwilligers

Bij vrijwilligers geldt wettelijk een ‘beperkte’ zorgplicht: bepaalde zaken, zoals verzuimbegeleiding e.d., hoeft de vereniging namelijk niet voor vrijwilligers te regelen. Vrijwilligers hebben (meestal) niet de opleiding, kennis en ervaring die professionals wel hebben. Hun inzet kan dus extra risico’s met zich meebrengen. Zeker bij risicovolle werkzaamheden zijn voldoende maatregelen vereist. Gaat het om jonge vrijwilligers, dan gelden extra eisen.

Kort samengevat betekent dit het volgende:

- › breng in kaart om welk werk het gaat en welke gevaren zich daarbij kunnen voordoen
- › neem voldoende maatregelen om de gevaren beheersbaar houden en stel duidelijke eisen als het gaat om risicovol werk (bijvoorbeeld eisen aan opleiding en/of ervaring)
- › inventariseer welke gereedschappen, materialen en persoonlijke beschermingsmiddelen er voor het werk gebruikt moeten worden, stel ze beschikbaar en zorg er voor dat er veilig mee gewerkt kan worden
- › geef de juiste instructies en voorlichting over het werk en over alle noodzakelijke voorzorgsmaatregelen om het werk veilig te laten verlopen
- › zorg er dat de coördinatoren voldoende gekwalificeerd zijn om de vrijwilligers aan te sturen en toezicht te houden
- › maak over de bedrijfshulpverlening goede afspraken: wat moet er ter plekke beschikbaar zijn, wie zorgt daarvoor, hoe verloopt de hulpverlening als er een ongeval plaatsvindt e.d.
- › zorg er voor dat iedereen goed op de hoogte is van alle afspraken.

Arbokennis en deskundigheid

Rotta moet als vereniging zorgen voor een veilige en gezonde werkplek voor de vrijwilligers. De wet geeft aan dat je ‘deskundige bijstand’ in de eerste plaats in eigen huis moet regelen. Voor de deskundigheid, die niet in eigen huis beschikbaar is, moet externe deskundigheid worden ingehuurd. Arbodeskundigheid in eigen huis heeft dus de voorkeur. Dit is goed te organiseren door één of meer vrijwilligers hiervoor op te leiden. Gebruikelijke term voor deze deskundige(n) is ‘preventiemedewerker’.

Deskundigheid in eigen huis heeft ten opzichte van een externe deskundige een aantal voordelen:

- › een interne deskundige kent het bedrijf op z’n duimpje, weet wat de zwakke plekken zijn en wat er moet gebeuren om zaken écht op orde te krijgen
- › de voortgang is beter in de gaten te houden en aan te jagen door een eigen deskundige
- › met een eigen deskundige kun je er beter voor zorgen dat de kennis over veilig en gezond werken verspreid raakt over het hele bedrijf: het is gemakkelijker om de eigen arbodeskundige ‘even’ iets te vragen of mee te laten denken
- › hoe beter de eigen deskundige, hoe lager de kosten voor externe deskundigen.

Taken preventiemedewerker

Taken zijn in ieder geval (volgens de wet):

- › meewerken aan het verrichten en opstellen van de RI&E en het plan van aanpak. De preventiemedewerker hoeft het dus niet (helemaal) zelf te doen, maar speelt wel een belangrijke rol
- › uitvoeren of meewerken aan uitvoering van maatregelen in het plan van aanpak

› het adviseren en nauw samenwerken met bestuur en vrijwilligers bij het in praktijk brengen van goed arbeidsomstandighedenbeleid.

Heel concreet gaat het dus om taken als:

- › aanspreekpunt en vraagbaak zijn voor de eigen organisatie en voor de externe deskundigen op het terrein van arbeidsomstandigheden
- › de voortgang bewaken van de RI&E en het plan van aanpak
- › op dit terrein adviseur zijn van het bestuur
- › verzamelen en verspreiden van informatie over arbeidsomstandigheden
- › suggesties doen voor maatregelen om veiliger en gezonder te werken.

Zelf ongevallen registreren en onderzoeken

In de sector bos en natuur vinden jaarlijks talloze ongevallen plaats, kleinere maar helaas ook grotere; gelukkig slechts incidenteel een dodelijk ongeval. Het is verplicht om ongevallen, die gemeld zijn bij de Inspectie SZW, en alle andere ongevallen, die hebben geleid tot meer dan 3 dagen verzuim, zelf te registreren (met vermelding van aard en datum van het ongeval). Een bredere registratie, ook van minder ernstige ongevallen en incidenten, kan nuttig zijn. Ongevallen gebeuren niet 'zomaar': de kans op een ernstig ongeval is veel groter in organisaties waar regelmatig incidenten en bijna-ongevallen plaats vinden. Moedig vrijwilligers daarom vooral aan om meldingen te doen, en bespreek het incident om er van te leren en nieuwe incidenten te voorkomen.

Melding ernstig ongeval verplicht

Een ernstig arbeidsongeval moet direct (en in ieder geval binnen 24 uur) worden gemeld bij de inspectie. Een 'ernstig arbeidsongeval' is een ongeval dat plaatsvindt bij of als gevolg van werkzaamheden:

- › waarbij zich (lichamelijke of geestelijke) gezondheidsschade van blijvende aard voordoet, bijv. amputatie, blindheid, chronische lichamelijke of psychische/ traumatische klachten.
- › waarbij er sprake is van opname in het ziekenhuis (ook als dit pas enige tijd na het ongeval plaats vindt). Poliklinische behandeling wordt niet als ziekenhuisopname beschouwd.
- › en bij een ongeval met overlijden.

De melding moet telefonisch plaatsvinden (tel. 0800 5151), als het gaat om een dodelijk ongeval) of digitaal via de website van de inspectie (www.inspectieszw.nl). Werkgevers die ernstige ongevallen niet (direct) melden riskeren een (flinke!) boete.

Vrijwilligersverzekering

Een ongeluk zit soms in een klein hoekje. Vrijwilligers van Natuur- en Vogelwacht Rotta zijn verzekerd via een collectieve verzekering van de gemeente Lansingerland. Hierdoor zijn de risico's van vrijwilligerswerk zo goed mogelijk afgedekt. Meer informatie, zie bijlage.

Sinds 1 juli 2021 is Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (wet WBTR) van kracht. Deze wet heeft gevolgen voor bestuurders o.a. hoofdelijke aansprakelijkheid. Als een bestuurder zich na 1 juli 2021 niet houdt aan de regels van de wet WBTR en dat leidt tot bestuurdersaansprakelijkheid, dan is er secundaire dekking (vangnet) op de VNG Vrijwilligersverzekering voor de vrijwillige bestuurder/toezichthouder. Qua dekking verandert er dus niets.

BIJLAGE – Lijst gehanteerde bronnen

Arbocatalogus 'bos en natuur'

Natuur- en Vogelwacht Rotta hanteert de in 2019 vastgestelde branche-arbocatalogus 'bos en natuur' (zie www.agroarbo.nl of www.arbocatalogusbosennatuur.nl) als basis:

- › de catalogus beschrijft goede werkwijzen in gevaarlijke of ongezonde situaties
- › daarnaast bevat de catalogus checklijsten, links en informatie
- › ook voor vrijwilligers is de informatie goed leesbaar en bruikbaar.

Verder is gebruik gemaakt van het 'Handboek arbo kleine en startende organisaties' van de Vereniging voor Bos – en Natuurterreineigenaren (VBNE), https://www.vbne.nl/Uploaded_files/Zelf/arbohandboek-vbne-2019.be7b38.pdf.

VNG Vrijwilligersverzekering

Brochure en informatie over de polisvoorwaarden van de vrijwilligersverzekering:

<https://www.centraalbeheer.nl/zakelijk/bedrijfsverzekeringen/vrijwilligersverzekering/voorwaarden>